

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Blagor njim, ki trpe preganjanje ...

Cedeč se svobodoljubja, velikodušnosti in obljub je stopila italijanska vojska ob koncu svetovne vojne na naša tla v Primorju. Sveto je prisegala, kako bo ščitila vse naše pravice. Slovensko je jamčila, da se bomo mogli gospodarsko in kulturno nemoteno razvijati, tako, kakor se nismo še nikoli. Da bo nimbus italijanskega svobodoljubja še sijajnejši, se je z najvišjo besedo potrdilo vse velikodušne namene srečnih osvobodilcev.

Romana fides! Drugo za drugo je Rim pogazil svojo obljubo. Zvest svoji barbarški preteklosti je ostal dosleden v svoji neveri. Namesto obljub je izpod nasilniške toge potegnil bič, kakor hitro je čutil, da mu je slovansko ljudstvo izročeno na milost in nemilost. Ne religija, ne jezik, ne običaji, ne premoženje, ne življenje samo ni več varno pred roko despota.

Koliko varljivih, sladkih besed je čulo slovansko ljudstvo v onih letih, ko slovansko ozemlje še ni spadalo pravno pod italijansko državno suverenost! Koliko laskanja, prijaznosti je bilo deležno, da bi osvajalcu pomagalo zatreti v slovanskem ljudstvu narodno zavest in težnjo za neodvisnostjo! Kakor hitro pa so kocke padle, je padla tudi krinka. Sladkim obljubam je sledilo preganjanje, kakršnega slovanski učitelji ni doživeli, odkar obstoja obča osnovna šola na Slovenskem. Premeščanja, odstavljanja, grožnje, dejanski napadi, pretepanje, vplomi v stanovanja ob belem dnevu in v ponočnih urah, vklepanje v železja in zapori, ničevi procesi, da, celo ekrazitni napad na rodbino, vse to se je vsulo na učiteljstvo v Primorju samo zato, ker je bilo naše krvi in ni uklo nilo tilnika v sramotni jarem, ker se ni moglo prodati potomcem Sule in Marinske.

Romana fides! Vsa zlodejstva, vse preganjanje, vse nerostno sredi Evrope v dvajsetem stoletju ni strlo peščice slovanskega učiteljstva, ki je decimirano in do tal poniževano preživelo v Primorju povodenj fašistovske reakcije. Liktorska sekira tudi tej peščici ljudi, ki so vse pretrpeli, kar more človek prenesti, ne prizanaša. Fašizem terja, da gredo še ti zadnji nesrečneži do vrha svoje težke Kalvarije. Česar ni bila zmožna vsa germanska krutost, to zmora fašistovska reakcija nad našim človekom. Izmučenega, zasledovanega, gospodarsko šibkega učitelja hoče danes moralno ubiti, ker ga ni mogla drugače zlomiti. Petdeset ljudi je odtrgal danes fašizem od dragih svojcev, od slovanske dece in od slovanske zemlje ter jih je vrgel na drugi konec države, v nepristopne, divje Abrace in v pusta gorovja piemontskih Alp, v sredo med ljudmi, ki jih niti Italijan sam ne more razumeti. Kako naj tam živijo, kako naj tam delajo, kaj naj prestajajo med tuji, to so vprašanja, ki jih zna rešiti samo današnja Italija. Eno pa je gotovo. Ti ljudje so deportirani in življenja deportiranih so poceni. Tudi železničarji so morali isto pot, toda o njih vemo, da je že cele rodbine uničila malarija. Ker se učiteljstvo ni hotelo prodati za Judežve srebrnike, da bi vršilo janičarske posle med našim ljudstvom, mora danes v preganstvo, iz katerega se morda nikdar ne vrne, ako bo izročeno na milost in nemilost ljudem, ki hočejo njih pogin.

Kako je našemu učiteljstvu težko v preganstvu, si je komaj misliti. Na stotine kilometrov daleč drug od drugega so razsejani po tuji zemlji. Črna zloba jih je nalašč tako razsejala, da se ne bodo mesece in mesece mogli videti, da ne bodo mogli spregovoriti besede z ljubim človekom v svojem jeziku. Ako plačujejo naši ljudje v Italiji težak davek sinovom večnega Rima, plačujejo naši učitelji najtežjeje. Zato ne more veljati zanje ono, kar se je povdarjalo prav v dneh njih bridkega slovesa po slovanskem časopisju v deželi črne reakcije. V preizkušnji smo — tako se je pisalo — in naš narod mora preizkušnjo prestati! Če pride na nas še težji čas, moramo ga prenesti! Hočemo živeti tudi v najhujših razmerah, zato pokažimo, da nas nič ne zlomi!

Tako se je pisalo. O, ko bi ne bile besede mnogo cenejše in lažje kot so breme na! Ali bo res imelo naše ljudstvo v Italiji količkaj od teh žrtev, ki jih je prevzelo molče in brez ugovora ono naše učiteljstvo, ki so ga odtrgali od rojstne zemlje, od rodbin in ga pogнали v Piemont, v Abrace? Ali ne bo s tem naš rod sam obogatel za novo trpljenje, ki bo morda sčasoma obrodilo sad, ki pa ne bo v nikakem razmerju z muko pocednih pregnancev? Tolažili so te jetnike v vojni, ki jo vodi fašizem proti slovanskemu življu v Primorju, naj gredo v sužnost, da se bodo lahko vrnili med svoje ljudstvo tedaj, ko se bo zrušil sedanji reakcionarni režim zemlje cvetočih oranž. Kaj pa, če se fašizem še leta in leta ne zlomi? Ali naj

naše učiteljstvo živo trohni v grobu? Ali naj trpi poleg črnega terorja tudi bedo med tujimi ljudmi?

Kdor zahteva od teh nesrečnih naših bratov in sester, ki morajo služiti sebi in svojim rodbinam grenak kruh pod bičem barbarov, naj vztraja v pregnanstvu, zahteva nemogoče. Njih žrtve so pretežke. Kdor jim jih hoče nalagati, naj ve, da je tukaj meja. Vsi, ki prenašajo danes jarem sredi Italije, živijo v gospodarskih razmerah, ki niso vzdržljive. Kdor zahteva tolike žrtve od njih, je dolžan pomagati jim, da ne bodo stradali.

Ne vemo, če se je mislilo na to. Prepričani smo, da se za žrtvovane ljudi ni storilo nič, ker gre denar prej na vse strani kot pa tja, kjer je sila največja. Ta pomoč je prvo in najnujnejše, kar je treba ukreniti za nesrečneže. Drugo, kar mora storiti jugoslovanska javnost, pa je, da se našim učiteljem, ki jih je vrgla zloba divjega italijanskega šovinizma daleč v črne province, zagotovo obstanek takoj, ko jim ne bo več mogoče vztrajati na sedanjih mestih. Nihče naj se ne obremeni s krivdo, da so bili naši ljudje izročeni poginu in propasti. Ako jih je fašizem obsodil v smrt, jih mora jugoslovanska javnost rešiti. Ako jim v Italiji ne bo več obstanke, tedaj morajo dobiti pri nas za

Razvoj dogodkov za sporazum hrvatskega učiteljstva in strnitev v eno stanovsko fronto.

Glasovi časopisja z ene in druge strani. — Med učiteljstvom izven UJU sta dve struji v pogledu sporazuma. — Veliko vlogo v sporu hrvatskega učiteljstva je tvorila lastninska pravica do Učiteljskega konvikta in Učiteljskega doma. — Temelj nesporazumljen je bila forma organizacije: Zveza Savezov ali Udruženje? — Obnovitev SHUD. — Važen preokret za zbližanje hrvatskega učiteljstva v enotno stanovsko organizacijo.

Prvo pobudo za večje gibanje med hrvatskim učiteljstvom, ki je izven UJU, je dal lep članek v »Hrvatskem Učitelju«, ki ga ureja voditelj zmerne struje učiteljstva izven UJU tov. Nemet, bivši podpredsednik SHUD, pod naslovom »Beseda o pravem času«, ki se glasi:

Do 1. 1921. je imelo učiteljstvo Hrvatske in Slavonije enotno stanovsko organizacijo, ki je bila nepremagljiva skala bratske sloge, moči in ljubezni, a v borbi za stanovske, pravne in materialne pravice srčna kot lev.

Leta 1921. se je razdelilo učiteljstvo v dva tabora. Do cepitve je prišlo radi neso glasja glede potov, ki so vodila k istemu cilju — bratski vzajemnosti vsega učiteljstva naše države.

Vsak od prizadetih taborov je trdil, da je njegova pot najkrajša in najboljša.

In radi teh potov — do tedaj bratje — so postali hudi nasprotniki, a še več — eni proti drugim — borci na življenje in smrt.

Z bolešjo se spominjam na to borbo.

Koliko življenske energije je porabljen v njej; koliko uničenih eksistenc; koliko razprtih domačih ognjišč; koliko preliti solz; koliko storjenih krivic? — vsemu temu se ne more dognati števila.

Ali je vse to storjeno radi različenosti teh potov?

Nikakor ne!

Temu je edini in glavni vzrok ta, ker je v učiteljskih vrstah zavladalo sovraštvo in maščevalnost.

Ti dve lastnosti sta zastrle posameznikom vid, okamenile srce in popolnoma idejna borba se je spremenila v osebno, strankarsko politično borbo. Brat je postal zver napram bratu in mu grenil življenje z bridkosti in tugo.

Danes je temu drugače, izgleda kot bi se svetlikali novi dnevi.

Bratje sovraštva in maščevalnosti postajajo pametnejši. Zmordilo jih je načelo: Danes meni, jutri tebi!

In tako mora biti. Dobra stvar ne pride nikoli prepozno.

Življenje je šola, a vsaka šola nekaj stane.

Ta nespametna borba je glavni razlog mnogih, ne samo osebnih, temveč tudi stanovskih in šolsko prosvetnih neuspehov, ki nam kličejo: »Pametni bodite in združite se!«

V borbi za življenje se družijo tudi živali. Mravlja je majhna žival. Sama ne po meni ničesar, ampak kadar se jih združi na tisoče in se zagrižejo v meso kake živali, tedaj so močne in izgledajo žival do kosti. Tudi mi smo kot mravlje. Vsak zase — ali razdeljeni v skupine ne premoremo dosti, ampak združeni smo vredni mnogo in tudi zmoremo mnogo.

Oživimo zopet nekdanje stanovsko edinstvo, bratstvo in ljubezen na rodni zemlji.

vetje, če je še kje kaj narodne zavesti, če je še kje le trohica sočutja do trepečega človeka.

To je danes naše nacionalno vprašanje. Skrbeli bomo, da ne bo izginilo z dnevnega reda. Sklep ministrskega sveta z dne 28. aprila t. l. je sicer preganjanemu slovanskemu učitelju zaprl vrata v Jugoslavijo, a to nas ne bo oviralo, da jih ne bi spet odprli. Ona peščica tam doli izkruvaveva brez cilja, njena žrtve je danes že nesmiselna. Kakor koli je bil nastal sklep, da se večini teh preganjancev ne da mesto pri nas, ne moremo ga odobravati, ako vidimo, kaj se godi v Italiji z našo krvjo. Dokler je naše učiteljstvo delalo med našimi ljudmi, dotlej je še upravičeno stališče, da se ne umika, četudi je na fronti, morda prav zato ne, ker je na fronti. Toda tega, da se učiteljstvo prežene v notranjost Italije, med tuj živelj, tega ministrski svet ni predvideval, zato tudi ne more veljati njegov sklep za vse, ki so bili pregnani iz rodni tal.

Za te naše ljudi dvigamo danes svoj glas. Za te mrtve ljudi zahtevamo rešitve. Njih žrtve so pretežke in so odveč. Ako jim ne daste pomoči, o poklicani, v imenu naroda, dajte jim jo v imenu človekoljubja! Kri so naše krvi, zato jih ne zavrnite ne izročajte jih tistim, ki jih hočejo udušiti! I. S.

Razvoj dogodkov za sporazum hrvatskega učiteljstva in strnitev v eno stanovsko fronto.

Glasovi časopisja z ene in druge strani. — Med učiteljstvom izven UJU sta dve struji v pogledu sporazuma. — Veliko vlogo v sporu hrvatskega učiteljstva je tvorila lastninska pravica do Učiteljskega konvikta in Učiteljskega doma. — Temelj nesporazumljen je bila forma organizacije: Zveza Savezov ali Udruženje? — Obnovitev SHUD. — Važen preokret za zbližanje hrvatskega učiteljstva v enotno stanovsko organizacijo.

Ne zmerjajmo in ne preganjajmo se več! Ne ulivajmo olja sovraštva na sveto nam stanovsko ognjišče!

»Zalivte naj se pišejo v pesek, a dobra dela v trden kamen,« tako učimo druge, delajmo tudi sami v tem duhu.

Kar je bilo je minilo!

Borba za procvit in napredek naše organizacije in naših stanovskih interesov mora stati nad vsem, a v prvi vrsti nad osebnimi simpatijami ali antipatijami.

Kdor pa tega ne more, ali neče razumeti, naj vsaj ne ovira onih, ki imajo za to smisel, voljo in ljubav.

Spoštujemo tudi politično prepričanje svojega brata, a to naj bo prepričanje po edince, a nikakor ne prepričanje našega stanu.

Za politično strankarstvo ni prostora v naši organizaciji. Predobro smo preizkusili njegovo razdiralno delovanje.

V tem naj nam bodo novinarji za vzgled. Oni so politični pripadniki vseh strank, ko se pa gre za njihove interese, so vsi eno — novinarji in nič drugega. Da bi se mogli uspešneje boriti za svoje interese, so se združili v en tabor »Udruženje jugoslovanskih novinarov«.

V naši državi je vsega okoli 15.000 učiteljev(ic). Podajmo si bratsko roko in krepko si jih stisnimo.

Danes so resni časi. Pripravlja se šolski zakon, spreminja se osnova, pa naj se to ne dela za nas — brez nas ali morda proti nam.

Bodimo eno, ko smo v resnici eno — bodimo samo učitelji, kot so novinarji samo novinarji v borbi za svoje pravice.

Volk ni volku — volk, pa zakaj naj bi to bil brat — bratu ali sestri?

Razmišljajmo bratje in sestre o tem in skušajmo najti pot, po kateri bi se najčistnejše prišlo do bratske vzajemnosti.

Vsakdo, ki ima zato voljo in ljubezen, naj odkrito pove svoje mišljenje, brez vsake opreznosti in strahu. Priobčili bomo to njegovo mišljenje v našem glasilu, z njegovim podpisom ali brez njega — kakor on sam to odredi. O tem mišljenju se bode tudi debatiralo, ako bode to potrebno.

Če se pa oglašijo vsi, ki želijo pisati v tem smislu, se bo izbralo iz vsega najboljši in izdalo direktive za delegate, ki bodo vodili razgovore v njihovem duhu po onem: Nič za nas — brez nas. Vox populi — vox Dei!

Z naše strani se ne bo nihče vsiljeval, le pokazati hočemo, kaj in koliko se je v tem smislu naredilo od leta 1921.

Uklonimo se, ampak brez vsakega nadmodrovanja in osebnega izzivanja, ker med brati ne sme biti zmagovalcev in premagancev.

Ta članek je vzbudil mnogo pozornosti in pričelo se je novo gibanje med hrvatskim učiteljstvom.

Posledica tega je bilo zborovanje učiteljstva izven UJU, o katerem poroča »Hrvatski Učitelj« sledeče:

Od leta 1921. je vladal pri predstavnstvu »Saveza« popoln zastoj. Hrvatsko učiteljstvo, ki je ločeno od UJU, je bilo od tega časa takorekoč popolnoma izločeno od sodelovanja pri šolskih in stanovskih vprašanjih — to pa največ radi nedelavnosti predsednika, ki je v svoji osebi koncentriral vse funkcije »Saveza« in v zadnjem času na vprašanje članstva, kaj je »Savez« delal, izjavljaj javno: »Ja sam bio Savez.«

V zadnjem času se je članstvo tega naveličalo in pojavila se je močna grupa pod vodstvom podpredsednika Nemetja, ki deluje za pristop »Saveza« v UJU. Ti so ponovno razvili zastavo nepozabnega voditelja Iv. Filipovića in so odločili — podati roko v pomirjenje ter odpustiti in pozabiti vse kar se odpuštili in pozabiti more in sme.

Dne 18. marca 1927 je bila sklicana konferenca »Saveza« za Zagreb in okolico, ki je odločila pozvati predsednika Tomašića, da skliče najkasneje do 14. aprila skupščino »Saveza«, a odgovor naj pošlje gosp. Nemetu, podpredsedniku »Saveza« do 31. marca. Ako ne dobi do določenega časa odgovora, je pozvan podpredsednik, da on skliče skupščino.

Ker ni predsednik Tomašić poslal do 31. marca 1927 nikakega odgovora, je sklical podpredsednik Nemet skupščino »Saveza« hrv. učit. društev za 14. aprila 1927 s sledečim dnevnim redom:

1. Delo »Saveza« od leta 1921. do danes.
2. Sporazum učiteljstva Kraljevine SHS.
3. Pitanje imovine »Saveza«.
4. Slučajnosti.

Na skupščini je bilo zastopanih 22 društev s 67 delegati.

Pred začetkom skupščine se je vršila predkonferenca, na kateri se je razpravljalo o delovanju predsednika ter o delovanju grupe, ki propagira sporazum z UJU. Na koncu debate je nekdo predlagal, naj se izglasuje predsedniku Tomašiću zaupnica, a predlog je bil po dolgi debati odklonjen.

Pri prvi točki dnevnega reda je gosp. Fran Pilek ostro kritiziral nedelavnost predsednikovo, očital mu, da je dve leti pisal o borbi za imovino »Saveza« v l. 1921., a v tej borbi — na delegatski skupščini ni spregovoril niti besede; zakrivil je razpad »Saveza«, ki je štel 3000 članov, a sedaj sami ne vedo koliko jih jim je še ostalo; konstatira, da predsednik ni in ne sme biti »Saveza«.

Pri drugi točki dnevnega reda se razvije živahna debata. Potreba vstopa v UJU postaja vedno večja in nujnija. Ne sme se dovoliti, da se v narodni prosveti ukrepa karkoli brez hrvatskega učiteljstva, kakor se je to dosedaj dogajalo. Stavijo se predlogi kakšna naj bo nova organizacija učiteljstva po pristopu »Saveza« v UJU. — Končno je bila prečitana resolucija, ki se glasi:

Delegati hrv. učit. društev, zbrani dne 14. aprila 1927 na konferenci v Zagrebu sprejemajo sledečo resolucijo:

1. Izjavljajo se za delovanje v smislu sporazuma vsega učiteljstva SHS.
2. O sporazumu se ne more odločiti vse do tedaj, dokler se ne ukine policijska zabrana delovanja »Saveza« in vrne lastnina SHUD.
3. Sporazum bodo sklepali v imenu hrv. učiteljstva delegati, ki bodo izvoljeni na prvi glavni skupščini »Saveza« po ukinutvi zabrane.
4. Na taki skupščini SHUD nima pravic nobeden član, ki do danes 14. aprila ni član »Saveza«.
5. Vsak drug način sporazumevanja se od hrvatskih učiteljskih društev najodločneje odklanja.

Resolucija je sicer bila sprejeta molče, pa je brezpredmetna, ker je izjavil predsednik v začetku konference, da je sklicanje konference nelegalno in ravno tako so vsi njeni sklepi nelegalni. Predsednik Tomašić pa je izjavil, da bo privatno obvestil predsednika UJU o teh točkah.

Tretja točka odpade, kajti referent ni hotel podati poročila, ker je bila vnešena v resolucijo točka o imovini SHUD predno je on podal svoj referat.

Važno točko pogajanj in spora tvori gospodarsko vprašanje glede imovine »Saveza«.

Nato je prinesla »Narodna Prosveta« neoficijalen članek predsednika Udruženja Petrovića, ki v njem slika potek dosedanjega delovanja in sporazuma med UJU in Savezom Hrv. učit. društev takole:

Leta 1921. je sklenila večina na skupščini hrvatskega učiteljstva prestop v UJU. Del, ki je bil proti vstopu v UJU, je osnoval svoj S. H. U. D. z namenom, da prevzame Savezovo imovino. Med tem časom se je od strani UJU večkrat poskušalo najti

podlago za sporazum, a bilo je vse zamen, ker je stalo učiteljstvo na stališču, da se okorišča s pomočjo ene ali druge stranke na škodo svojih stanovskih tovarišev.

Ko se je v zadnjem času obojestransko uvidelo to zlo, ki preti stanu in pod najlepšim utisom stanovske zavesti slovenskega učiteljstva (Prestop Slomškove zveze v UJU) se je začelo govoriti ponovno o sporazumu. V »Hrvatskem učitelju« je izšlo nekaj člankov o tem vprašanju. To je dalo povod predsedniku UJU, da je po odobritvi Glavnega odbora stopil v stik s predstavnikoma Saveza, radi česar je bila sklicana v gornjem omenjeni konferenca S. H. U. D.

Pisec smatra prvi korak »Saveza po konferenci za pogrešen in ravno tako je pogrešeno, da skuša predsednik Saveza potom strankarskih eksponentov vplivati na sporazum. O resoluciji pravi, da je taka, kot bi jo sprejemali ljudje, ki se jim noče sporazuma in da z njo stvar le zavlačujejo v nadi, da se spremeni politične razmere.

Kako neresno mislijo je razvidno iz teh dejstev. Od nas zahtevajo ukinjenje zabrane (a nikdo jim ne zabranjuje sestankov), od nas zahtevajo imovino, a o »Hrvatskem učitelju« trdijo, da ni niti v naših, niti v njihovih rokah ter propada. Zahtevajo od nas častno pot, kot bi jim mi predlagali nečastno. Zahtevajo »ravnopravno razgovorjanje z nami ter da mi z 12—14.000 člani sprejememo vse, kar oni hočejo.

Po temeljitem pretresu resolucije pozivlja pisec vse učitelje, ki želijo dobro stanu, naj vstopijo v skupne vrste in tamkaj koristijo s svojim delovanjem skupnosti. Egoizem mora pasti, če danes ne pa jutri, učiteljski stan pa mora zmagati s svojim delom in s svojo slogo.

Temu je sledil poloficielen odgovor »Narodne Prosvete« na resolucijo S. H. U. D., ki jo prinašamo v celoti in prvi strani lista, ki se glasi:

Točka I. se sprejme s posebno simpatijo. K točki II. pravi, da se je učiteljstvo kraljevine SHS že sporazumelo. UJU ima svoja pravila, kdor še ni član UJU, naj pristopi kot predvidevajo pravila. Drugega sporazuma ne more biti. O policijski zabrani naj se pri tem ne govori. Vprašanje imovine je pa rešil pristojni forum. Točka III. Kako naj se pristopa v UJU je postranska stvar — najbolje bi bilo, da pristopijo vsi člani Saveza naenkrat. Točka IV. nima za nas nikake važnosti. K točki V. pa pripominja: »Mi, ki visoko cenimo pojam svobodne volje in spoštujemo zavest o veliki potrebi edinstvene in močne učiteljske organizacije, nimamo drugega načina, kakor da moralno vplivamo na tovariše(ice), da stopijo v naše skupno kolo in se radi tega absolutno ne strinjamo s tonom (obsoja se) v 5. točki resolucije. Nasprotno, odpravimo vsako dejanje vsakega poedinca, ki pomaga krepiti našo zajednico. Nadalje odgovarja tudi »Narodna Prosveta« g. Tomašiču na vprašanje, če želi UJU razgovorjati s S. H. U. D., kot ravnopravno organizacijo in pripominja, da organizacija malega dela učiteljstva, ki je včlanjeno v Savezu (približno 4—500 članov, prip. ured.) ne more biti ravnopravna z velikim Udruženjem Jugoslovanskega Učiteljstva.

Med tem se je pa razširilo gibanje po okrožjih. Objavljamo dvojce poročil, iz katerih je razvidna smer gibanja.

»Hrvatski Učitelj« je poročal pod naslovom: »Razmere hrvatskega učiteljstva« sledeče:

Skupščina učiteljskega društva za Zagreb in okolice se je vršila dne 18. junija 1927. Obe skupini sta bili pripravljene na borbo, kar se vidi iz tega, da sta bili obe kandidatni listi pripravljene. Udeležencev je bilo na skupščini 177 in je dobila lista Nemet-Pilek, ki je za sporazum vsega učiteljstva Jugoslavije, 45 glasov, a druga lista, ki se protivi sporazumu in hoče še nadalje ostati izven skupne stanovske organizacije, pa je dobila 127 glasov in s tem tudi večino v društvu samem.

Ob izvolitvi je novi predsednik Majer končal svoj govor z besedami: »Sve za Boga i Hrvatsku«, a manjšina je mnenja,

da je treba delovati v smislu stanovske enotnosti: »Sve za život, procvit i slogu staležak«.

Pripomniti je še potrebno, da je list »Hrvatski učitelj« v rokah skupine, ki je za sporazum in se je nadejati od te strani nadaljnjega delovanja v smislu enotne učiteljske stanovske organizacije Jugoslavije.

»Narodna Prosveta« je poročala o drugem zborovanju sledeče: Na redni skupščini Učiteljskega društva za Varaždin je poročal predsednik zagrebskega učiteljskega društva »Jedinstva« g. Vereš, v katerem štadiju se nahajajo pogajanja za zblizanje učiteljstva »Saveza hrv. učit. društva« (S. H. U. D.) in UJU. On pravi, da se sme s sigurnostjo pričakovati, da bo v doglednem času prišlo do sporazuma. Pripominja pa, da je glavna zapreka tega zblizanja oseba bivšega predsednika S. H. U. D. g. Ivana Tomašiča, ki mu osebna ambicija in mrznja do UJU ne dopušta, da bi se z nami bratovsko združil. Ta njegova nestrpnost je kriva, da »Hrv. učit. dom« v Zagrebu propada ker se ne popravlja in da so v »Učit. konvikt« nastanjeni privatniki za bagatelno najemnino, namesto da stanujejo v njem otroci učiteljstva, ki študirajo v Zagrebu. Z ozirom na ta dejstva je predlagal g. Vereš, da se pošlje g. ministrskemu predsedniku brzojavka sledeče vsebine: Današnja letna skupščina Učiteljskega društva za Varaždin in sreze Varaždin, Ivaneč in Novimarof, kot predstavnik večine tukajšnjega učiteljstva protestira proti neresničnemu razlaganju odnošajev med hrvatskim učiteljstvom po Ivanu Tomašiču in tovariših in njihovemu nelegitimnemu postopanju s Savezom hrv. učit. društev in njegovo imovino, ker je ta Savez na svojih skupščinah 1. 1921. popolnoma legalno likvidiral in so njegova društva pristopila v UJU, vsled česar Savez od tega časa ne obstoja niti de jure, niti de facto, pa zato zanj ne more obstojati nikakva zabrana. Prosi se uvaževati upravičene interese UJU in odbiti omenjene nelegalne zahteve napram Udruženju.

Učiteljstvo izven UJU je delovalo na to, da pride do skupščine SHUD.

Po šestih letih se je vršila dne 29. avgusta VIII. glavna skupščina S. H. U. D., ki ji je prisostvovalo okoli 700 učiteljev in učiteljic. Najvažnejši del skupščine je bilo poročilo predsednika Tomašiča na delegaciji o likvidaciji spora nastalega med učiteljstvom. Tomašič je izvajal: Savez je uspešno deloval do leta 1918. Sedaj po potrebnem spreminjenju pravila, to pa iz več razlogov, izmed katerih je eden tudi ta, ker se končno mora likvidirati spor z UJU. Sedaj se bode mogla ta akcija izvesti, ker je prosvetno ministrstvo priznalo pravico obstoja Savezu in pa pravico do premoženja. Sedaj se bode ta mogla razgovorjati S. H. U. D. in UJU kot enakopravna faktoria. V tem vprašanju mora delegatska skupščina principialno sklepati in sklep sporočiti glavni skupščini. Na poedina vprašanja je dal g. Tomašič potrebna pojasnila glede ureditve odnošajev in likvidacije spora med S. H. U. D. in UJU. Po njegovem mnenju bi se morali voditi razgovori na ta način, da bi S. H. U. D. in UJU imenovala po nekaj svojih članov, ki bi naj razčistili razmere med učiteljstvom. Ko bi se stvar razčistila in bi bila o zadevi preko Saveza obveščena učiteljska društva, tedaj bi sprejela skupščina stavljen j predlog. Ko bi bilo to urejeno od strani S. H. U. D. in UJU, tedaj bi se mogla ustanoviti skupna stanovska organizacija učiteljstva SHS.

Dne 30. avgusta se je vršila glavna skupščina, ki so ji prisostvovali zastopniki raznih hrvatskih društev. Na tej skupščini je bil izvoljen odbor s predsednikom Tomašičem s 651 glasovi, med tem ko je lista dr. Čajkovca dobila le 41 glasov. (Po »Novosti«).

Na drugem mestu prinašamo poročilo o ugodni preukrenitvi vprašanja zblizanja hrvatskega učiteljstva in izravnavi spora. Pri količikaj strpljivih pogajanjih je gotovo, da bo hrvatsko učiteljstvo organizirano v enotni stanovski organizaciji, ki bo lahko klubovala vsaki situaciji in zahtevala, da se jo upošteva pri vsakem položaju.

in uredb. — Prepričani smo, da delo, ki ga je izvršila te dni Zveza državnih nameščencev, ni majhno in je temelj za ureditev uradniškega vprašanja pri nas preko katerega ne bo mogla iti vlada v bodočnosti ter je program vsega državnega uslužbenstva za skupno borbo glede izboljšanja našega socialnega položaja.

— Minister prosvete o izmeni uradniškega zakona. Ko je 7. t. m. bil Izvršni odbor UJU pri g. ministru prosvete, je tov. Petrovič, predsednik UJU pojasnil, kako je celokupno učiteljstvo soglasno obsodilo uredbo o spremembi uradniškega zakona, ki izenaka učitelje s III. kategorijo, jim odvzema I. grupo II. kat. in prva tri leta službe ter raztegne službovanje na 35, odtodna na 38 let, namesto da ostane 32-letno službovanje po specialnem zakonu in 15% dožklada. G. minister je povdarjal, da so te odredbe težke in nedostojne učiteljstva ter je izjavil, da je določil komisijo, v kateri so tudi predstavniki učiteljstva, in ji naročil, da mora odkloniti te slabe strani uredbe in zadovoljiti učiteljstvo s pravicami, ki so jih imeli do sedaj. On je uverjen, da bodo predlogi komisije sprejeti, a sam bode ukrenil vse, da se učiteljstvu ne odvzame nobena dosedanja pravica.

— Deputacija UJU pri ministrih. Izvršni odbor UJU je šel korporativno k ministrom prosvete dr. Kumanudiju, pravde Duš. Subotiću in financ Bogd. Markoviću, kjer je protestiral proti revizijskemu projektu uradniškega zakona in predložil zahteve učiteljstva.

— Komisija za uredbo o uradniškem zakonu deluje, neprestano v prosvetnem ministrstvu in je že z delom pri koncu. Kot se je izvedelo so vsi člani komisije na strani učiteljstva in radi tega se smemo nadejati dobrega izida tega dela. Rezultat bode objavljen, ko komisija konča svoje delo.

— Uredba o spremembi uradniškega zakona. Resolucijo beograjskega učiteljskega protestnega shoda proti uredbi o spremembi uradniškega zakona z dne 28. septembra t. l. je oddal predsednik shoda g. M. Rabrenović ministru prosvete, a ta jo je izročil delegatu prosvetnega ministrstva, ki deluje v komisiji za revizijo zakona v ministrstvu pravde.

— Posebna izdaja »Narodne Prosvete«, ki je izšla 29. septembra t. l., obravnava zgolj zadevo revizije uradniškega zakona ter prinaša tudi pripombe in predloge UJU k izmeni uradniškega zakona.

— Protestni shod beograjskega učiteljstva proti novi uredbi o spremembi uradniškega zakona se je vršil 27. septembra t. l. v Beogradu v šoli pri Saborni cerkvi. Na shodu je bil enodušno obsojen novi predlog za uredbo o spremembah uradniškega zakona.

— Resolucija beograjskega učiteljstva, ki je bila sprejeta na protestnem shodu dne 27. septembra, prinaša »Narodna Prosveta«, številka 74. z dne 2. oktobra 1927. Resolucija se v glavnem sklada z resolucijo, ki jo je sprejel širji sovset UJU pov. Ljubljana na svoji seji dne 2. oktobra in ki je bila objavljena v prejšnji številki »Učit. Tovarisa«.

— Protestna skupščina učiteljstva iz Dalmacije proti uredbi o spremembi uradniškega zakona se je vršila dne 2. oktobra v Splitu. Resolucija sprejeta na tej skupščini zahteva razveljavljenje te uredbe in ohranitev vseh za učiteljstvo po zakonu pridobljenih pravic. V resoluciji je tudi protest proti razveljavljanju zakonov z uredbami.

— Tudi hrvatsko učiteljstvo je protestiralo na svojih zborovanjih proti novi uredbi uradniškega zakona ter je imelo v to svrhu protestno zborovanje v Zagrebu.

— Uredba o reviziji uradniškega zakona. Stanovsko glasilo poštne organizacije »Poštni glasnik« šte. 19. od 1. oktobra 1927 prinaša v originalu celotni osnutek uredbe o reviziji uradniškega zakona, kateri osnutek je predložila vladi komisija za revizijo uradniškega zakona. Organizacija in posamezniki, ki se zanimajo za ta osnutek, lahko naroče to številko lista pri upravi »Poštnega glasnika« v Ljubljani. Za organizacije, ki so včlanjene v Zvezi državnih nameščencev in Ljubljani, stane vsak izvod 1 Din, za ostale organizacije in za posameznike pa 2 Din.

— Protesti poverjenstva Ljubljana proti predlogu za revizijo uradniškega zakona. Poverjenstvo je razposlalo protestno resolucijo Izvršnemu odboru UJU, Cin. Sav., Zvezi drž. nam. za Slovenijo, centralni komisiji, komisiji v prosv. ministrstvu, članom komisije, ministrstvu prosvete i. dr., vsem klubom, vsem slovenskim poslancem, važnejšim listom in drugim odločilnim faktorjem.

— Obširen elaborat in predloge za revizijo uradniškega zakona je izdelala »Zveza državnih nameščencev za Slovenijo«, ki si je osvojila vse predloge poverjenstva UJU Ljubljana. Zveza je dostavila svoje predloge Cin. Savezu in vsem komisijam v ministrstvih. Energično deluje na tem, da se prepreči okrnjenje dosedanjih pravic uradništvu.

— Protestne brzojavke sledeče vsebine: »Učiteljsko društvo protestira v imenu svojega članstva proti nameri ukinjanja pravic učiteljstva pri izmeni uradniškega zakona, predvsem, da se mu ne ukine pravica napredovanja v prvo grupo položajne plače in se mu ne štejejo tudi službena leta pred 21 letom v penzijo. Uvrstitev meščanskošolskega učiteljstva in nadzornikov naj se uredi s posebnim dodatkom, a ne na račun znižanja dosedanjih pravic osnovnošolskemu učiteljstvu.« so poslala na ministrstvo prosvete in na Izvršni odbor UJU v Beogradu sledeča učiteljska društva: Brežice, Celje, Črnomelj, Dolnja Lendava, Gornji grad, Gornja Rad-

gona, Kamnik, Kočevje, Kozje, Kranj, Krško, Laško, Litija, Ljubljana-mesto, Ljubljana-okolica, Maribor-mesto, Maribor-okolica, Mežica, Novo mesto, Slovenjgradec, Šoštanj, Savinjsko in Šmarsko-rogaško.

— Protesti učiteljstva iz vse države. Na ministrstvo prosvete in na Izvršni odbor UJU prihajajo neprestano protestne brzojavke proti nameravanim spremembam uradniškega zakona. Dosedaj so poslala poleg slovenskih še sledeča učiteljska društva protestne brzojavke: Dubrovnik, Štip, Hvar, Vladimir, Šibenik, Preko, Kutina, Split, Kočane, Berane, Makarska, Opuzen in še mnoga druga društva.

— Centralna komisija za uredbo o uradniškem zakonu je razpuščena, ker obstoji v ministrstvu pravde stalna komisija za spremembe in dopolnitve uradniškega zakona.

VPRAŠANJE KURIVA IN STANOVANJA.

— Vprašanje kuriva in stanovanja. Kakor smo informirani, je večina krajevnih šolskih odborov ugodno razpoložena glede kuriva za šolske upravitelje po zadnji uredbi. Težja je izvedba po zadnji stilizaciji čl. 7. f uredbe. Oblastni šolski odbor je v tej zadevi stavil vprašanje na velikega župana. Pravniki pri velikem županstvu stoje na stališču, da pripada vsemu učiteljstvu odškodnina za stanovanje in kurivo, po čl. 33. zakona od 23. julija 1919. Jasno je, da pripada, ker čl. 33. zak. od l. 1904. o narodnih šolah ni imel te odločbe v čl. 33., torej je jasno, da je čl. 33. zak. od l. 1919. s čl. 88. istega zakona razširjen na celo državo in je nemogoče, da bi bili vsi odstavki tega člena veljavni za celo državo, le odstavek o kurivu in stanovanju ne. Nimamo pa za kraje izven Srbije izvršne uredbe, kakor jo imajo kraji v Srbiji v čl. 14. zak. o narodnih šolah iz l. 1904. Ta člen namreč določa višino odškodnine, in sicer za stanovanje in kurivo v Beogradu mesečno 80 Din. v Kragujevcu in Nišu 35 Din. v selih po 30 Din mesečno. To so predvojne cene, ki veljajo še danes, ker zakon v tem pogledu ni bil izpremenjen. Poverjenstvo UJU je vložilo na g. ministra prosvete posebno vlogo glede tega vprašanja za zahtevo, da izda k čl. 33. zak. od l. 1919. pravilnik glede odmere stanovanj in kuriva ter višine odškodnine, ki jo je plačevati poročenim, oziroma neporočenim učiteljem za stanovanje in kurivo. Vse korake je podvzelo poverjenstvo tudi pri Izvršnem odboru UJU, da zadevo ugodno reši.

— Na Hrvatskem so učiteljem odvzeli kurivo. Oblastni odbor zagrebske oblasti je pod šte. 3433 z dne 20. septembra ukinil učiteljstvu kurivo. — Oblastni odbor se opira na rešenje prosvetnega ministrstva O. N. br. 55.646, s katerim je spremenjen čl. 7. o krajevnih šolskih odborih in bi morale dajati občine stanovanje in kurivo »v kolikor je to v posameznih pokrajinah po starih zakonih predpisano«. Nadalje pravi odlok: »Ti predpisi morajo biti samo oni, ki jih vsebuje uradniški zakon.« Ker je učitelj državni uradnik in ker državnim uradnikom ne pripada stanovanje in kurivo, torej ne pripada niti učiteljstvu. Ker so občine dobile poziv od oblastnega odbora, da ne smejo v proračunih imeti nikakih postavk za učiteljska stanovanja in kurivo, nečesto sedaj občine priznati čl. 7. uredbe o krajnih šolskih odborih, po katerem morajo dajati občine učiteljstvu do sprejetja novega zakona stanovanje in kurivo.

— Kurivo na Hrvatskem. Na prošnjo predsednika UJU tov. Petroviča glede ukinitve kuriva na Hrvatskem, radi pogrešnega tolmačenja uredbe o krajevnih šolskih odborih, kakor se to v zadnjem času prakticira na Hrvatskem, je g. minister prosvete obljubil, da bo pustil stvar preiskati po prosvetnem inspektorju ter popraviti v smislu uredbe in zakona.

Splošne vesti.

V OBRAMBO ČASTI.

(K oprostitvi tov. Möderndorferja.)

Treba bi bilo Cankarjevega biča, da bi dovolj izbičal, kar se je zgodilo minulo pomlad. Našega tovariša Möderndorferja so takrat zaprli in z njim so zaprli vse člane šolskega sveta v Mežici. Strašna »poneverjenja« so jim naprtili na vest, vse slovensko časopisje od desne pa do leve je pisalo tedaj o krivcih, ki so se baje zapletli v milionske »defraudacije«.

Če je koga bridko zadela vest, ki jo je vse slovensko časopisje objavljalo kakor bi bilo mastno plačano za to, je zadela učiteljstvo. In kako bi ga tudi ne zadela! V naših vrstah je tedaj stal Möderndorfer kot eden prvih javnih delavcev. Ni delal zase, kot delajo čisto slovenski »javni delavci«, delal je za tistega našega človeka, ki si v potu obraza služi svoj grenki kruh pod skalovjem Pece, v strupenem ozračju svinčenih rudnikov. Ni delal za svojo stradaljočo, bolešno rodbino, delal je za otroke onih slovenskih rudarjev, ki puščajjo svoje krvave srage v globokih, nezdarih rovih pod zemljo. Če bi ne bil Möderndorfer ničesar drugega storil kot to, da je oskrbel otrokom mežjskih rudarjev zdravo, solnčno šolsko stavbo, v kateri se nadihajo svežega zraka, ki ga njih starši nimajo v zemeljskih rovih in tudi ne v tesnih, bolezenskih miazmov prenaseljenih, bednih domovih, če bi ne bil ničesar drugega storil v prilog teh naših ljudi, je to vredno neomejenega priznanja vse slovenske javnosti, vseh onih, ki čutijo slovensko, ki vsaj nekoliko še čutijo človeško.

Delo UJU in Zveze državnih nameščencev za koristi učiteljstva.

Predstavniki UJU pri ministru prosvete zaradi uradniškega zakona. — Delo Zveze drž. nameščencev za koristi uradništva. — Učiteljstvo UJU je krepko dvignilo svoj glas proti uredbi. — Tudi glede vprašanja kuriva in stanovanja dela UJU, da bo ugodno rešeno.

— Delo Zveze državnih nameščencev v Ljubljani za koristi državnega uradništva in učiteljstva. Pragmatični odsek Zveze državnih nameščencev v Ljubljani je v ponedeljek končal svoje delo glede predlogov za izpremembo uradniškega zakona. Odsek je obravnaval predloge v številnih sejah, tako da so temeljito sestavljeni in so upoštevani tudi predlogi vseh strokovnih organizacij. Tudi predloge UJU si je Zveza osvojila. Posebno velike zasluge za temeljito delo ima načelnik odseka g. dr. Stegemšek, ki je eden najodličnejših poznavalcev uradniškega vprašanja. Podal je važne podatke tudi iz pragmatik drugih držav ter k obem delom novega elaborata pokazal vladi jasno pot, ki jo mora hoditi, ako hoče rešiti uradniško vprašanje v interesu države. Kakor smo poučeni, je elaborat g. dr. Stegemška vzbudil tudi v Beogradu mnogo pozornosti in uvaževanja. Tako smo sedaj konkretizirali svoje skup-

ne zahteve vseh strok državnega uradništva, kar je velikega pomena. Za specialne zahteve poedinih strok se morajo boriti centrale strokovnih organizacij, ker to ni naloga Zveze. Pragmatični odsek je zavzel napram sedanji nameravani reviziji uradniškega zakona sledeče stališče: 1. Forsiranje revizije uradniškega zakona ni v interesu državnega uradništva. 2. Zahtevamo, da se sedanje pooblastilo finančnega zakona glede revizije ne izvede, ker je preveč ozkostransko. 3. Novi finančni zakon za leto 1928./29. naj ima novo pooblastilo, ki bo širokogrudnejše od sedanjega in bo omogočilo moderno revizijo uradniškega zakona. 4. Z novim finančnim zakonom naj se ukinejo vse dosedanje določbe finančnih zakonov, ki so okrnile dosedanja določila uradniškega zakona. 5. Zahtevamo uvedbo uradniških zbornic oziroma oficijelnih strokovnih svetov državnega uradništva, ki bodo dajali svoje mišljenje glede zakonov

A kaj se je zgodilo? Moža, ki je izvršil veliko dejanje, vse večje kot ga izvrši vse slovensko časopisje z vsem svojim prelivom njemu umazanega črnila leto in dan, tega moža so zaprli. In ga niso zaprli, ker je nekoga oškodoval, ampak zato, ker je bil baje prišel v navzkrižje s poštenjem. Z njim vred so zaprli njegove pomočnike. Vsem pa so pritiskali na čelo žig sramote. Pri nas je namreč že vse tako urejeno, da pade sramota nate, kakor hitro prestopi prag ječe. Sum je tu, če ti tudi nihče ne more dokazati krivde, in zastojni se boš branil sramotnega znamenja tudi tedaj, ko bo pred vsem svetom odkrita tvoja nedolžnost.

Slovensko učiteljstvo je bilo v onih dneh dovolj naivno, da je vzdvomilo »Möderndorferju«, dovolj naivno, da ni videlo v razvoju stvari odurne igre. Bilo je takih med nami, ki so čutili kakor bi sramota padla na njih same. Trepetali so, češ, ves stan bo pokrila sramota, vse, ki so kadar koli čutili nekoliko solidarnosti s tovarišem Möderndorferjem, deležnim obilnih preganjanj v teku let. Tako smo ždeli pod težo razkritij, ki jih je slovensko časopisje radostno obljubljalo svojemu občinstvu, željnemu senzacije in škodoželjnemu stanu, kadar je odkrito začel nastopati v korist širih slojev naroda.

Razkritja niso prišla. Časopisje je čakalo zaman, slovenska javnost ni imela pri ložnosti zgledevali se nad slovenskim učiteljem, ki bi se bil pri javnem delu pregrešil kot defraudant javnega denarja. Kakor je bila kleveta velika in senzacionalna, tako se je krivda Möderndorferja in njegovih sodelavcev raztopila na prvem solncu. Izpustiti so morali tedaj nedolžne člane krajnega šolskega sveta mežiškega, izpustiti so morali vse v... veliko poverbo za spletene sokrivce, izpustiti so morali Möderndorferja samega. Proces se je moral ustaviti, justica je morala priznati, da so se vrgli v ječo nedolžni ljudje. Škoda je le, da so se vrnili vsi ti osumljeni že iz preiskovalnega zapora. Ako bi bili oproščeni pri obravnavi, bi morda javnost zvedela kaj zajemljivega in bi se bilo nedolžnim možem dalo zadoščenje pred vso javnostjo.

Kakor je v zadoščenje vsemu učiteljstvu, da se je vrnil njegov vrli, neustrašni bojevnik neomadeževan iz ječe, tako smo doživeli ob tej priliki nekaj, česar bi ne bili smeli doživeti, nekaj, kar meče žalostno luč na vse naše razmere in posebno še na njih glasnika, na slovensko časopisje. Listi, ki so prej s senzacionalnimi gestami kradi poštenemu, nesebičnemu možu in njegovim sodelavcem čast in dobro ime, ti listi so sedaj napol utajili, da je Möderndorfer ne dolžen, da so njegove roke čiste. Javili so samo, da je — za enkrat — izpuščen iz zapor, a tudi tega še ne. Kdor je z naslodo pisal o sramotni milijonski poverbi preganjanega človeka, tisti ni imel sedaj toliko ponosa, toliko značaja, da bi popravil krivico. Prezrl je vse delo celega moža za naše slovensko, trpeče ljudstvo, za mladino, stradajočo kruha in zraku, skril se je, ko bi bila njegova dolžnost, da skuša popraviti krivico in oprati madež. Cankarjeve besede bi bilo treba, da dovolj ožigosa tako početje.

Učiteljstvo danes razume, kako je to mogoče. Česar prej ni videlo, vidi sedaj. Zato tudi ni potrebno, da razpravljamo, česa bi se lahko učilo iz vsega. Nikakor pa ne moremo preko stvari, da je ne bi pribili javno, ker tako žarko osvetljuje naše razmere in še posebno življenje slovenskega učiteljstva. Samo to hočemo povedati: posnosni smo, da imamo v svojih vrstah moža, ki je moral doživeti to grenko preizkušnjo.

Svoj vzrok smo imeli, da nismo iznesli teh besedi javnosti že prej. Danes, ko po volilni borbi lahko treznejše presoja, naj si izpraša svojo vest...

VAŽEN PREOKRET ZA STRNJENJE HRVATSKEGA UČITELJSTVA V ENO STANOVSKO ORGANIZACIJO.

»Narodna Prosveta« piše na uvodnem mestu o važnem preokretu v vprašanju zblizanja hrvatskega učiteljstva. Učitelji izven UJU na Hrvatskem so prišli do spoznanja, da je resna potreba se strniti vsemu učiteljstvu v eno enotno stanovsko organizacijo.

V imenu Saveza Hrvatskih učiteljskih Društva so dne 27. septembra 1927, br. 61 naslovili na Udrugoje Jugoslovenskega učiteljstva, v roke predsednika Vlade K. Petroviča sledeče pismo:

Čast nam je sporočiti, da smo na predkonferenci in na VIII. delegatski skupščini S. H. U. D., dne 28. in 29. avgusta t. l. v Zagrebu razpravljali o vprašanju odnošajev hrvatskega učiteljstva, udruženega in Savezu Hrv. Učit. Društva napram Vam, osobito o akciji ustvaritve skupne stanovske organizacije z Vami, v kateri je treba da se zedini skupno vse učiteljstvo kraljevine SHS. Sklenjeno je, da se na temelju resolucije XII. obče skupščine SHUD v Zagrebu iz leta 1921. izberejo delegati, ki bodo vodili z Vašimi delegati razgovore v tem pravcu. Ta sklep osrednjega odbora in delegatske skupščine je bil predložen 30. avgusta t. l. XII. obči skupščini SHUD, ki ga je enodušno sprejela in pooblastila osrednji odbor, da izbere delegate in jim da navodila. Osrednji odbor SHUD je izbral sledeče delegate:

Načelnik: Josip Kirin; člani: Josip Bičički, Ivan Gabrilovac, Franjo Katič, Dragutin Paulin, Stjepan Petričević, Josip Strazić, Gjuro Šarić, Ivan Tomašić in Nikola Toth.

Javljajoča Vam to, Vas. prosim, da nam sporočite svoje mandatorje, da spoznamo razumno odredimo kraj in početek razgovorov,

ki bodo z malo dobre volje brez dvomno prinesli velike in lepe rezultate za sanacijo razmer in za obče interese vsega učiteljstva SHS.

Za upravo: Ivan Tomašić, preds. Nikola Toth, tajnik.

— Zaradi aktualnosti združitve vsega hrvatskega učiteljstva v enotno stanovsko organizacijo smo morali odložiti poročilo o seji širjega sosveta za prihodnjo številko. Prinašamo izčrpano sliko dogodkov med hrvatskim učiteljstvom, da bodo vsi naši člani informirani o pojavih v našem stanu, ki so važni za vse.

— Pismo Saveza hrvatskih učiteljskih društev, ki ga je prinesla »Narodna Prosveta« št. 75. in ga tudi mi prinašamo na drugem mestu, je učiteljstvo sprejelo zelo simpatično. Izvršni odbor UJU bo v kratkem nominiral svoje delegate za sestanek s hrvatskimi delegati učiteljstva, ki je še izven UJU.

— Vsi, ki se zanimate za pokret delovne šole se udeležite dne 15., 16. in 17. oktobra t. l. tečaja za delovno šolo, ki ga priredita »Odsek poverjenjstva UJU za reformno šolo in Pedagoški krožek« v gori navedenih dneh v Mariboru v veliki kazinski dvorani (gledališče). Na sporedu so točke, kakor so bile objavljene v 11. številki »Učiteljskega Tovariša«. Ker je tečaj velikega pomena za reformna stremjenja, ki si jih je nadejala kot nalogo naša prerojena organizacija, pozivamo članstvo, da uporabi to izredno priliko, ki mu jo nudijo naši agilni reformatorji jugoslovenske šole in se tečaja v obilnem številu udeleže. — Poverjenjstvo UJU — Ljubljana.

za šolsko leto 1927/28 je izšel in stane 16 Din. Naročila sprejema Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Frančiškanska 6

— Maribor — žarišče šolske reforme. Pod tem naslovom prinaša mariborski »Večernik« dne 8. t. m. članek izpod peresa staršev otrok, ki se z vsem žarom zavzema za delovno šolo. Članek je izšel povodom razstave delovne šole dne 15.—17. oktobra v Mariboru, ki jo priredita »Ped. krožek« in »Odsek za reformno šolo p. v. UJU«. Za tridnevno prireditve v smeri reforme šole pri nas vlada veliko zanimanje in obeta biti udeležba dne 15., 16. in 17. v Mariboru s strani učiteljstva zelo velika. Sigurno je, da je novo gibanje, ki je v tesni zvezi z novo smerjo naše stanovske organizacije, velikega pomena za napredek naše šole in bo ustvarilo novo strujo slovenskega učiteljstva, ki bo s stvarnim delom prinesla povsem nove razmere v naše šolstvo in med učiteljstvo.

— Z ozirom na številna vprašanja naših članov, ki se jim vsiljujejo neki listi, a jih sedaj tirjajo, četudi jih niso naročili, smo se informirali pri našem pravnem zastopniku in dobili sledeče odgovore v smislu dopisov: 1. Ali je naročnik dolžan plačati list, če ga je vrnil na pošto v pričo ene ali dveh oseb ter napisal na list: »Se ne sprejemam«? — Ne! 2. Ali je dolžan plačati list, če stavi upravi vse številke nepoškodovane na razpolago, da jih dvigne pri njem? Lista ni sam naročil. — Ne! 3. Ali je dolžan plačati list, če so mu ga pošiljali brez naročila in ga ni vrnil kljub temu, da je bila v listu objava, da se smatra za naročnika, kdor ne vrne 1. in 2. številke? — Ne, le na razpolago ga mora imeti! — To pa ne velja za organizirane člane, pri katerih so listi vezani s prijavo članstva. Objavljamo v listu te odgovore, ker nam je nemogoče odgovorjati na številna pisma. Iz ugotovitev pa smo tudi razvideli, da pravzaprav naši člani vzdržujejo neke liste. — Opozarjamo okrajna učiteljska društva, da opozore na to vse svoje člane pri prvem zborovanju ter jim pojasnijo zadevo, da ne bodo imeli nepravil.

— Zopet nova disciplinska uredba. Dne 4. t. m. je podpisal prosvetni minister novo uredbu o učiteljskih disciplinskih sodiščih. — Ta uredba je izdelana v Glavnem prosvetnem svetu s sodelovanjem delegatov UJU Vlade Petroviča in P. Vuksanovića. — Predsednik vrhovnega sodišča je po novi uredbi predsednik Prosvetnega sveta, a oblastnega sodnika in ravno tako mora biti tudi njegov namestnik sodnik. — 1. novembra se bodo vršile ponovne volitve strokovnih tovarišev za oblastna razsodišča.

— Novi učni načrt, ki ga je izdelal Glavni prosvetni svet s sodelovanjem članov UJU, je sedaj v tisku in bo razposlan pod O. N. br. 45.131 z dne 3. t. m. na vse šole, ki se bodo morale po njem ravnati že v tekočem šolskem letu, ker ga je odobril prosvetni minister g. Kumanudi. S tem načrtom bo izenačen pouk v vsej državi. — Pouk zemljepisja, zgodovine in prirodoznanstva je po tem načrtu precej spremenjen.

— Učni načrti. Prosvetni minister je izjavil deputaciji UJU, da bo sestavil komisije, ki bodo izdelale nove učne načrte za vse v njegov resort spadajoče šole. Pri se-

stavi teh načrtov bodo sodelovali strokovnjaki in praktiki. — Na ta način bo dobila tudi osnovna šola moderen učni načrt.

— Ne vprašajte nas, če naj vrnemo liste. Prav je tako, ker oseba moška čast vsa kogar in čast vsega članstva zahteva, da ne podpira obrekovanj in natolcevanj. Reagirati na tako nizke instinkte, je pod častjo poštenega delavca. Vsak pošten človek mora vrniti vsiljevana mu natolcevanja in obrekovanja, ki imajo namen delati le zdrabo in razdor ter ovirati pošteno delo. Kakor pa razvidimo iz seznama, žive edino še od podpore nekaterih naših članov. Zvest in ponos nam morata veleovati, da sami ne podaljšujemo gnolobi življenja!

— Višja pedagoška šola v Zagrebu. Radi stroge določbe v finančnem zakonu, da se učiteljem, ki posejajo Višjo pedagoško šolo, ukinejo mesečni prejemki, se je tudi na zagrebško Višjo pedagoško šolo prijavilo izredno malo slušateljev v prvi letnik. Prijavljenih je le 20 kandidatov od nosno kandidatini.

— Premješanje učiteljstva v Srbiji. Izvršni odbor UJU je bil dne 7. t. m. pri ministrstvu prosvete in ob tej priliki se je predsednik UJU tov. Petrovič pritožil, da je bilo za časa volitev v Srbiji mnogo učiteljskih premješanj. G. minister je obljubil, da bodo vsi učitelji, ki so bili po krivici premješeni, prišli zopet na svoja mesta. Tudi je obljubil, da se raztezne razpis služb, kakršen je veljaven za Srbijo na vse pokrajine, da ne bo še nadalje tolikih učiteljskih sprememb, kakor so bile na Hrvatskem, v Slavoniji in Bosni.

— † Tovarišici Anici Štrubelj-Šetinovi na prerani grob. Glej, človeki! Zopet je zarezala zemlja — stojimo ob odprtem grobu, ki terja od nas novo žrtev. »Grobni tuljijo kot nenasična žrela zevajoča...«, je vzkliknil belokranjski rojak... in terjajo, mi pa jim moramo dati, kar zahtevajo. Kako trda in trpka je resnica. Tovarišica! Tebe je izbrala usoda, Tebe zahteva, samo Tebe hoče imeti, zato si odšla. Odšla si tiha — smehljajoča, kot je bilo tiho in skromno Tvoje življenje, smehljajoča, kot si se pred nekolicimi dnevi smehljala svoji sreči, a Tvoj smeh je bil smeh smrti, a Ti mlada, polna življenske sile, tega nisi slutila. Zasmejala si se prvič in poslednjič. Kako varljivi so naši računi, smehljajoča si hitela sreči — življenju nasproti, pa si oledenela obsedela v naročju mrzle smrti. Tem večja je Tvoja tragedija, tem trpkjša in trša je Tvoja usoda in sodbja. Mi pa ostajamo, zremo v praznino in Te iščemo, da, iščemo Te, saj si bila še nedavno med nami tovariš — tovarišica. Nikakih slavošpevov Ti nočem razglaševati, eno je, naša srca globoko občutijo Tvojo izgubo, naše oči so solzne ob pogledu na Tvoj ozki dom, ki Te bo sprejel na večno. — Zakaj umira mladost?! Zakaj je zakon narave tako neizprosni?! Jesen je tu, čas smrti — Ti pa si bila v cvetju svoje mladosti, a vendar si odšla, zelen list je bil nasilno odtrgan raz drevo in je utonil — zadušil se je vsled prevelike življenske sile. Življenje si dihal, življenje porajala in v tej veliki nalogi si omagala — utrujen Ti je obstal korak na prvem klanecu v lepše življenje. Sanjala si o sreči, hotela si izpolniti sveto — materinsko dolžnost, hotela si posvetiti svojo mlado ljubav bitju, ki je jedva zagledalo bel dan, pa i Ti, i ono, sta ostale klenelih — oledenelih oči odšla od nas. Poslavljaj se — grenko je slovo — toda bodi, ker pač tako mora biti. Nad Tvojo gomilo je naša misel, vsa bolna, vsa žalostna. Poslavljaj se v imenu Tvojih stanovskih tovarišev in učencev, ne samo kot od dobre tovarišice in vzgojiteljice, poslavljaj se od Tebe, kot tovariš in človek od mučnice — matere. — Umrla si, ko si zaslužila, da si prvič darovala daritev življenja. Sladka je morala biti, saj se snivajoči Ti je igral na ustnih usmev mlade ljubezni — ljubezni mlade matere. Tako umirajo ljudje, ki se zavedajo svoje težke naloge, tako umirajo samo ljudje, ki so pripravljeni na vse žrtve, tako umirajo oni, ki vedno in samo darujejo in zopet darujejo, tako umirajo matere mučnice — mučnice... — Kje si?! Odgrnjeno in razkrito Ti je vse neznano, odšla si tja, kamor hite vsi, ki zapustijo dolino prevar in težav in lepo Ti je, saj združila si se s svojim detetom, ki je med nami zemljani pogrešilo Tvoje ljubezni, a jo je bilo potrebno, zato Te je pozvalo, Ti pa uboga — si sledila tajnemu klicu matere in si hitela, da ga ogreješ s svojo materinsko dušo. Vem, da je vajino svidenje veselo, vajin objem prisrčen in topel... Le mi — mi Te pogrešamo! — Snivajta Ti in dete sladak sen mladosti — ker usoda Ti je zgodaj prihranila še nadaljnji pot gorja in prevar, končala si tedaj, ko si jedva začela. Spomin na Te pa bo med nami tovariši ostal večni, tragedija Tvoja ga bo pomlajevala od dne do dne, večni bo — čeprav trdi in grenak — vendar bo lep in iskren, saj bila si dobra — uboga Anica...

— † Ivan Kelc, nadučitelj v pokoju, je umrl v Beogradu dne 2. oktobra, kjer je bil val pri svojem sinu. — Pokojnik je dolgo let učiteljeval v Novi Štiti pri Gornjem gradu. Po upokojitvi se je preselil v Kamnik, nato pa k sinu v Beograd, kjer ga je tudi zasačila smrt. Bodi mu zemljica lahka!

— V pogledu računice je zavladalo med učiteljstvom dvojno stališče. Iz gospodarstev razlogov bi učiteljstvo rado obdržalo Črnivčovo računico, iz metodinih se ogreva za novo Lavtarjevo. Vlada pa še drugi pomisleki. Lavtar-Černejeva računica je odobrena brez vsakih omejitev, medtem ko je Črnivčeva računica, II.—V. zvezek, odobrena dokler traja zaloga. I. zvezek ima pa odobrenje le za zalogo enega šolskega leta. Toliko na razna vprašanja. Dopise glede

Lavtarjeve računic, ki so bili doposlani uredništvu »Učit. Tov.« smo oddali »Potniku«, ker spadajo tja, in opozarjamo na nje čitatelje.

— Zgodovina pošte v Sloveniji. Obl. organizacija poštinih, telegrafskih in telefonskih uslužbencev v Ljubljani je izdala in založila knjižico »Ljubljanska pošta«, zgodovinski opis ob 30-letnici njene stavbe. Lična brošura, ki ima 96 strani in sliko ljubljanske glavne pošte, obsega poglavja: I. Do 17. stoletja (prvi začetki, prvi poštni funkcionarji); II. V 17. stoletju (poštariji, poštne zveze, način uradovanja itd.); III. V 18. stoletju (poštne hiše, poštne ceste, vozne pošte, pristojbine itd.); IV. V 19. stoletju (A. V predželezniški dobi: pod francosko okupacijo, Andrej Smole, novi predpisi in nova organizacija, B. V dobi železnice in brzojav: va: zgodovina poštne znamke, železnice, brzojav, nove panoge poštne službe, naši zaslužni možje, izza potresa itd.); V. V lastnem domu (priprave, pred svetovno vojno, po ujedinjenju). Knjižica, ki jo je spisal poštni tajnik Fr. Šemrov, je pisana živahno in poljudno. Poznati bi jo moral vsak slovenski inteligent. Zato jo vsem našim naročnikom najtopleje priporočamo. Naroča se pri Obl. organizaciji poštinih uslužbencev v Ljubljani. Stane samo 10 Din.

— Podmladek Rdečega križa, ustanavljanje novih organizacij. Plemenite naloge in vzvišene ideje Podmladka Rdečega križa so našle simpatije merodajnih prosvetnih krogov po celem svetu. Z njihovim priročnikom in z njihovim pomočjo je pri Podmladku organiziranih okoli deset milijonov učencev raznih šol. V tem impozantnem številu se nahaja tudi šolska mladina naše kraljevine s ca. 160.000 člani v 2500 raznih šolah. Vendar je v ljubljanski oblasti organiziranih šole 129 in v mariborski oblasti 78 šol, kar nikakor ne odgovarja številu vseh šol. Naša organizacija Podmladka Rdečega križa, ki je odobrena in priporočena od ministrstva prosvete, obstoja že pet let, in v teh petih letih je stalno napredovala tako po številu članov kakor po svojih idejah in doseženih rezultatih. Da bi se to napredovanje nadaljevalo in povečalo, vabimo vse šole, da pristopijo k tej organizaciji.

— Velika šolska slavnost na Gornji Ponikvi pri Celju. Osnovna šola na Gornji Ponikvi praznuje v nedeljo, dne 16. oktobra t. l. dvojni jubilej, in sicer 50-letnico obstoja osnovne šole in 25-letnico novega šolskega poslopja. Spored slovesnosti bo sledeč: 1. Zjutraj ob 10. uri sv. maša za pokojno tu službojuče učiteljstvo in šolarje. 2. Po sv. maši slovesnost pred šolskim poslopjem. 3. Poklonitev venca na spomenik padlih vojakov — bivših šolarjev. 4. Popoldne ob 15. uri igra šolske mladine »Čudežne gosli« s petjem in deklamacijami. Cenjene tovarišice se vabi, da se slavnosti v obilnem številu udeleže. — Šolski upravitelj v Gornji Ponikvi.

ZVONČEK

1. številka je izšla!

Tovariši-cel Opozorite
starše in otroke,
da javijo upravi naročbo!

Društvena zborovanja UJU.

Opomba: V zmislu pokrajinske skupščine v Kranju in sklepa seje širjega sosveta 2. oktobra 1927, bo uredništvo odslej priobčevalo le skrajšana vabila, izjemni izrednih točk na občnih zborih in zborovanih. Tajniki naj se točno drže tega sklepa, ki se ga mora držati tudi uredništvo.

Vabila

— UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SVE TOLENAŠKI OKRAJ zboruje v soboto, dne 15. oktobra 1927 ob 10. uri pri Sv. Trojici v Slov. goricah.

— GORNJEGRADSKO UČITELJSKO DRUŠTVO ima izredni občni zbor v soboto, dne 15. oktobra pri Ksaverju ob 10. uri dopoldne v šoli. Dnevni red poleg običajnih točk: 6. Volitve. 7. Proračun od 1. januarja do 30. junija 1928. Zborovanja se udeleži zastopnik našega društva tov. A. Hren.

Osebnne zadeve.

— i Napredovanja. V I. grupo II. kategorije: Fran Lončar, Ante Ciković, Milko Jerše, Ivan Jocič, Josip Korošec, Alojzij Krajnc, Josip Jerše, Rudolf Zupanek, Ivan Titan, Valentin Ivanuš, Miloš Tajnik, Avgust Rozman, Ana Lebar, Elizabeta Kuhar, Teodora Werne, Cecilija Gospodarič-Vilman, Ana Tomšič-Šiška, Angela Kenda, Karolina Zupancič, Franja Grom, Ivana Logar, Vida Mauer-Vrežec, Matilda Vrbič-Jager, Jelena Levstik, Marija Arnuš, Emilija Savič-Wach, Dora Cizelj-Allesch-Debelak, Marija Rojnik, Vilma Kožuh, Marija Haberman-Medved. — V 2. grupo II. kategorije: Rudolf Wagner, Josip Trost, Josip Vutkovič, Rudolf Pečjak, Josip Terpin, Anton Vidic, Josip Vrbinc, Vekoslav Klemenčič, Viktor Rode, Štefan Poredos, Josip Kutin, Miroslav Venzigerholz, Drago Cepič, Friderika Božnar, Milka Semič, Ivana Rupret-Lipovec, Marija Kovač, Neža Zadnik, Terezija Tanai, Olga Plevelj, Pavla Troha, Helena Friedl-Zupanek.

Šolske zvezke po konkurenčnih cenah, iz najboljšega papirja s pivnikom Izdeluje Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6. Učitelstvo opozarjamo, da naj uvede te zvezke v šole in naj zahteva v trgovinah zvezke Učiteljske tiskarne.

Zvezki se prodajajo v korist „UČITELJSKEGA KONVIKTA“ v Ljubljani in „UČITELJSKEGA DOMA“ v Mariboru.

Obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo

—o Občni zbor društva učiteljev obrtnih in trgovskih nadaljevalnih šol. Dne 29. pr. m. se je ustanovilo »Strokovno društvo učiteljev obrtnih in trgovskih nadaljevalnih šol za ljubljansko oblast«.

Na povabilo pripravljalnega odbora se je zbralo lepo število tovarišev, zlasti onih z dežele na I. deški osnovni šoli na Ledini.

Imenom pripravljalnega odbora je pozdravil tov. Ambrožič navzoče ter pojasnil, zakaj se je društvo ustanovilo. Predvsem je omenil Spomenico učiteljev obrtnih in trgovskih nadaljevalnih šol v Sloveniji. Ker večini tovarišev ni bila znana, se je prečitala. Spomenica se je odposlala vsem meškim faktorjem.

Po prečitanih in sprejetih pravil se je izvolil za poslovno leto 1927/28. sledeči odbor:

Tov. Franc Pristovšek, predsednik, Josip Pleničar, njega namestnik,

Fran Flerè, tajnik, Karel Puhar, blagajnik, Josip Lampe, odbornik. Namestnika tov. Janko Polak in Anton Fakin. V nadzorstvo pa tov. Matija Pelko, Ignacij Labernik ter Ludovik Koželj.

Članarina se je določila letno na 10 Din.

Tovariši(ice), naj ne bo nikogar med nami, ki bi se ne oklenil novega društva ter prijavil svoj pristop. Odbor nam jamči, da se bo potegoval za naše pravice.

Pristopne izjave pošljite na tajnika Frana Flerèta, učitelja na III. državni deški osnovni šoli v Ljubljani, Vrtača, članarino pa tov. Karolu Puharju, strokovnemu učitelju na gluhonemnici v Ljubljani.

Novе knjige.

—k »Priročno jevanje perila po životni meri«. Spisala Ema Arkova, učiteljica na Tehniški srednji šoli v Ljubljani. 1927. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 40 Din.

—k Anton Melik: Kolonizacija Ljubljanskega Barja. 1927. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. Str. 67. Knjiga je opremljena z zemljevidi, slikami in floris in je razdeljena v 4 poglavja: I. Pregled osuševalnih del. II. Kultivacija in kolonizacija Barja. III. Lega in razvoj naselbine na Barju ter njih imena. IV. Naseljenci na Barju.

—k Jirasek Alojzij: Oče. V zalogi Tiskovne zadruge v Ljubljani je izšla Jirasekova drama v treh dejanjih »Oče«, ki jo je poslovenil Fran Albreht. Izšla je kot 17. zvezek zbirke »Oder«. — Cena 14 Din, s poštnino 15 Din.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—.

Kmetijska tiskovna zadruga Ljubljana, Kolodvorska ul. 6, priporoča: Sadjarstvo 10 Din, Umno kletarstvo 20 Din, Kuharske bukvice 5 Din, Plansarstvo 120 Din. Naročite za knjižnice te najnovejše strokovne knjige!

Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani Kolodvorska ulica 7

priporoča p. n. učitelstvu in šolskim vodstvom v nakup sledeče nove knjige:

1. Univ. prof. IVAN RITIG:

„Poljska privreda u seoskim osnov. školama“. Cena 50 Din. Original te knjige je vpeljan v vse osnovne šole na Francoskem in je doživel že mnogo izdaj.

2. FRANJO KAFOL:

„Sadjarstvo“.

Kratek pouk za mladino in praktične sadjarje. Druga, poboljšana izdaja. Cena 10 Din.

3. FRANC GOMBAČ:

„Umno kletarstvo“.

Druga, pomnožena izdaja. Cena 20 Din.

Pri odjemu najmanj 5 komadov iste knjige nudimo p. n. učitelstvu 20 % popusta.

Dolžnost vsakega šolskega upravitelja je, da v krajnem šolskem odboru predlaga nabavo:

a) A. Novak:

RISANJE

za prvih osem šolskih let.

Cena v močni lepenki opremljeni zbirki 450 Din.

Lahko se plača v treh zaporednih letnih obrokih po 160 Din.

b) Ivan Hribski:

Šolski upravitelj

Broširana knjiga 28 Din; vezana 34 Din.

c) Fink:

ZBIRKA NAREDB IN ODREDB

I. zvezek Din 5.—, II. zvezek Din 7.—, III. zvezek Din 9.—, IV. zvezek Din 14.—, V. zvezek Din 32.—, VI. zvezek Din 24.—.

Naroča se v

KNJIGARNI UČITELJSKE TISKARNE V LJUBLJANI
Frančiškanska ulica šte. 6

Pelikan

ZALOGA BARV, TUŠEV IN RADIRK
POVSOD NA ZALOGI • TISKOVINE NA ZAHTEVO
GÜNTHER WAGNER, WIEN X./1.

Baržun svetovne znamke

„LINDEN“.

Prvovrstna kakovost, zajamčene barve!

V zalogi tvrdke

A. & E. SKABERNE, LJUBLJANA.

Fink-Kožuhova:

„Erstes Lesebuch“ (FIBEL)

je te dni izšel v več tisoč izvodih
v LJUDSKI TISKARNI v Mariboru.

Priporočamo knjigo vsem šolskim
upraviteljem.

Cena 20 Din.

Dobi se povsod ali pa naravnost pri
LJUDSKI TISKARNI v Mariboru.

Naročajte vsa tiskarska dela za društva, šole, urade i. t. d. v Učiteljski tiskarni v Ljubljani

